

Europa, at, vil man et virkeligt Demokrati, vil man, at Folket skal regjere sig selv ved Mænd, som gaae ud af dets Midte, og som vælges ud af dets Midte, maa man tillige være istand til at fuldbyrde de tilsvarende Pligter. Thi Rettigheder og Pligter følges ad; det er ikke nok, at man i et enkelt Dieblif formaar ud af Folkets Midte at skabe den Folkets Regjering, som man med Rette kalder paa — thi heldige Omstændigheder kunne gjøre, at der i Diebliffet har kunnet dannes en saadan Regjering. — men man maa til en hvilkenfomhelst Tid være istand til at gjøre det. Men for at kunne naae dertil er det jo aldeles nødvendigt, at en ritig, sund Dannelse udbredes over hele Folket, en virkelig sand Dannelse. Dette er nødvendigt, og derfor er det ogsaa, at de, som igaar have talt for denne Sag, tillige have peget paa navnlig eet Hovedmiddel, som de meente var nødvendigt. Derfor er det ogsaa, at Andre have klaget over, at man i Lovforslaget, som det foreligger, ikke ogsaa har draget den anden Skoledannelse ind, men kun har beffæstiget sig med den høieste. Det Mittel, man har paaviist, er Fællesunderviisning til en vis Alder. Det er imidlertid allerede klart og tydeligt paaviist af en æret Taler igaar, at der dertil udfordres saameget, som maa staffles tilveie, førend man kan tale om at etablere en almindelig Fællesunderviisning, saaledes at den bliver noget Andet end et tomt Ord og en Pyd, som man ikke kan overføre i det virkelige Liv. Dette er paaviist. Tingene er nemlig den, at, for at man kan etablere en Fællesunderviisning, maa man have Folket opdraget til at gjøre de nødvendige Dpoffrelser saavel nedensfra opad som ovenfra nedad. Det er jo paa den ene Side nødvendigt, at de Ulemde blive villige til at gjøre de store Dpoffrelser af Tid og Penge, som udfordres for at faae Tanken sat igjennem, og paa den anden Side er det nødvendigt, at de Høierestaende gjøre den Dpoffrelse, som bestaaer i en Tilintetgjørelse af deres Fordomme mod denne Sag. I begge disse Retninger skal man have Folket opdraget, førend man faaer et Folk, som for Alvor vil gaae ind paa Fællesunderviisning, der jo iøvrigt er Noget, man

maa og skal komme til som den nødvendige Grundvold for en virkelig organisk, opadskydende Underviisning, der kan frembringe en sand Folkebedannelse i Landet. Der er andre Midler, man kunde pege paa, og som netop ere stiftede til at forberede Veien for Fællesunderviisningen, Midler, som burde være paaapegede. Seg skal saaledes, uden i fjerneste Henseende at gaae dybt ind herpaa, bemærke, at jeg troer, at der burde være Folkehøiskoler i langt højere Grad, end der er, og det ikke blot blandt Landbefolkningen, men ogsaa blandt Bybefolkningen. Seg skal anføre et andet Mittel, det er Dprettelsen af virkelige Folkehogsamlinger, Bogsamlinger, som ikke ere for den Lærde, ikke ere for den, der vil more sig, men Bogsamlinger, som virkelig ere istand til at uddanne Folket, naar de benyttes, og saaledes at de ikke blot virkelig ere tilgængelige for den mentige Mand, selv for den Fattigste, men at man tillige indbyder ham til at benytte dem. Sæt Kraften deri, gjør Noget for Alvor i disse Retninger, saa er det, at man kan opdrage Folket til at gjøre de Dpoffrelser, der ere nødvendige, for at man kan reconstruere vor Underviisning fra nedenaft fra den solide Grundvold, som kaldes Fællesunderviisning indtil en vis Alder.

Seg skal hermed tillade mig at gaae over til det foreliggende Lovforslag og i Korthed berøre nogle af de almindelige Sætninger, som ere blevne udtalte i saa Henseende. Den Misforstaaelse af Skolens Værd, hvori det ærede Medlem for Maribo Amts 2den Valgkreds (Frederiksen) igaar gjorde sig skyldig, idet han meente, at Skolen skulde give en Fagdannelse, er allerede klart paaviist af det ærede Medlem for Kjøbenhavns 2den Valgkreds (Brix). Det er ganske sandt, hvad man siger for et gammelt Ord: I Skolen lære vi ikke for Skolen, men for Livet, men man maa ikke misforstaae denne Sætning saaledes, som om vi i Skolen skulde lære for en Deel af vor Livsvirksomhed; nei, det er for vor hele fremtidige Livsvirksomhed, at vi lære, og deri bestod Misforstaaelsen fra den ærede Herres Side. Det er gjentagne Gange udtalt, at der nuværende Underviisning i Latin og Græst var aldeles formalistisk og der-